

A mi kis

köztársaságunk

folytatás

GRÓFOK ÉS GRÁFOK

A mi kis köztársaságunk bölcs vezetői tudják, hogy a szabadság fogalma és jelensége nem határtalan. A szabadság térben és időben kifejezhető tényezők függvénye, és ennek megfelelően kiszámítható az optimális szükségessége is. A kommunizmus előtti társadalmak tökéletlenségét az okozta, hogy a döntéshozók helytelenül adagolták a szabadságot. Vagy túl keveset juttattak belőle, vagy pedig többet a kellenél.

Mátrai és Najmán kellett ahhoz, hogy felismerjük az alapszabályt: a mindenkori vezetőségnek úgy kell a szabadságot adagolnia, hogy az igények ne terjeszkedjenek túl a lehetőségeken. A kommunizmust építő tervgazdálkodáshoz igazodva, tervszerűvé kell tennünk érzelmeinket, gondolatainkat, igényeinket is. A tervutasításoknak megfelelően, háromévenként fel kell mérnünk, hogy fejlődésünk adott szakaszában mennyi és milyen szabadság igényelhető, illetve megengedhető és kötelezővé tehető.

Ezek újabban Gajdos gondolatai. Amióta Najmán foglalkozni kezdett vele, ilyesmik fordulnak meg a fejében. A háború előtt az volt a legfőbb gondja, hogy nyakon vágja a kisbojtárt, ha fejés közben birkaszar pottyant a tejbe. Most viszont, miután elfogytak a merinói birkák és meg a rackajuhok is, Gajdos a telekkönyvi hivatalban vezeti a kérvényirodát. Mátraival folyamatosan egyeztetve, ő dönt a gazdátlanra vált ingatlanok újraelosztásáról, és a mindinkább háttérbe szoruló Esztrág tanár úrtól átveszi a tudományos élet vezetését is.

Igaz, Gajdosnak már számadó juhász korában is rengeteg tudománya volt. A kerge birka fejéből bicskával kimetszette az élősködő férget. A felfúvódott tehén oldalába olyasféle kihelyezett ráspolyt szúrt bele, amilyennel Luigi Lucheni döfte le Genfben Erzsébet királynét, ám a tehén, ellentétben Ferenc József hitvesével, nem halt bele a szúrásba, hanem leeresztett, mint egy gumilabda, és olyan élénken csapkodott a farkával, mintha az örök élet fűvéből legelt volna egy harapásnyit.

Amikor az uradalom részéről arra mutatkozott igény, hogy tarka bárányok szülessenek, ő a Biblia útmutatása szerint hántolatlan és hántolt mogyoróvesszőket szúrt egymás mellé a földbe az itatónál, hogy a szaporítandó jószág lelkében rögzüljön a sötét és világos pálcák tarkasága. Ettől ugyan tarka bárányok nem születtek, viszont egy-két fekete bárányt

Gajdos olyan ügyesen eltüntetett a szaporulatból, hogy annak tudományát akár egyetemen is taníthatta volna.

Az is a tudományához tartozott, hogy az öregapjától örökölt mosatlan subájának farkasbőrből volt a gallérja, és ebből Gajdos, aki valamiért haragudott az uradalmi kocsisokra, időnként lenyisszantott egy csipetnyi szőrt. Ha aztán ezt a szőrt jóféle szűzdohánnyal keverve beletömte a pipájába, és rágyújtott, az égett farkasszőr szagától úgy megbokrosodtak az uraság lovai, hogy magukkal ragadtak taligát, szekeret, hintót, bricskát, batárt, és hetedhét határig meg sem álltak.

Féltek is Gajdostól a kocsisok, főleg, ha meglátták a szájában a pipát.

Most meg ő tanítja Hömpölyzugban a dialektikus és történelmi materializmust, valamint a fontosabb természettudományokat.

Najmán az első hetekben Rabszi-Babszit, a kaszinó könyvtárosát szemelte ki erre a feladatra. De hol van már a kaszinó! És hol van már Rabszi-Babszi? Vézna testét és csenevész értelmét elsodorta az idő hatalmas áradata. Már alig él emlékezetünkben az a kezdetleges jövőkép, amelyet siralmas halandzsázással próbált szemléletessé tenni előttünk a félig beomlott római katolikus templom falai közt. Most Gajdosé a jövő!

A mi Gajdosunknak húszegynéhány évvel ezelőtt az örvényesdaróci kurta kocsmában fokossal beszakították a fejét, és ezáltal kiválóan alkalmassá vált a legkülönbözőbb tudományágak befogadására. Najmánnak csak a fejbőrt kellett Fodrász-Mátrai önélesítő borotvájával körbemetszenie, és a koponyatetőn elhelyezkedő nyílásba máris beilleszthette azt a tölcsért, amelyen keresztül viharos gyorsasággal töltögette Gajdos fejébe a korszerűbbnél korszerűbb eszméken alapuló tudnivalót.

A tudomány nektárjának egyik cseppje, amelyet Najmán a bűvös tölcsérral betöltött a kérényiroda újdonsült főosztályvezetőjébe, a königsbergi hidak problémaköre volt. Sok emberöltővel ezelőtt, amikor Kelet-Poroszország fővárosában még álltak a mesebeli mézeskalács-kunyhóra emlékeztető favazas polgárházikók, és Immanuel Kant játszott a Najmán szerepét, a városi tanács egy kérdést intézett Euler professzorhoz, aki olyasféle tudós volt ott, Königsbergben, mint itt, Hömpölyzugban Gajdos. A kérdés az volt: vajon tervezhetünk-e olyan városnéző sétát Königsbergben, amelynek során a városnak mind a hét hídján végigmegyünk, de minden hídon csak egyszer?

Gajdos olyan tisztán látta maga előtt a régi Königsberget, mintha ott született és nevelkedett volna.

Látta a Pregelt, amint keresztülfolylík a városon a Frisches Haff nevű tengeröböl felé.

Látta a Kneiphof nevű szigeten a gótikus székesegyházat és mögötte az egyetem csúcsos homlokzatát. Látta a városi kastély nagy, szögletes épületömbjét. Látta a Pregel jobb partján délről észak felé húzódó, hosszúkás csónakázó tavat. Látta a vöröstéglából épült vastag városfalat és annak bástyáit.

Látta a lapos gabonaszállító hajókat, amelyek olyan csekély merülésűek voltak, hogy a tengertől fel tudtak hajózni a kertvárosig, ahol egyesül a két folyóág, a Régi-Pregel és az Új-Pregel. Látta a városi kikötőt a Hundegatt, azaz Kutyatöltés nevű helyen, szemközt a Kneiphof-sziggel, és ott látott húsz-harminc további hajót, vitorlásokat és evezősöket egyaránt.

Látta, amint a Méz-kapunak nevezett nyugati városkapu előtt barnászörös tehenek isznak az egyesült folyó vizéből. Látta még azt is, hogy az egyik közeli veteményeskertben egy jómódú polgárcsalád füstölt angolnát reggelizik, és a felnőttek sört isznak hozzá.

Olyan tisztán és részletesen látta mindezt, hogy a város látványa hosszú percekig elfeledtette a városnézés problémáját. Úgy is mondhatnám, hogy mindent látott a régi Königsbergből, csak a hidakat nem. El kellett űznie a két évszázaddal ezelőtti kelet-porosz főváros minden szépségét és furcsaságát, hogy a königsbergi hidak bejárhatóságának kérdése a maga elvont tisztaságában megmutatkozzék.

Ekkor viszont – nem is tudom, miért – az jutott eszébe, hogy Königsberg lakosságának jelenleg, 1945 elején egyéb gondjai vannak, mint az, hogy: végigmehetünk-e a város összes hídján anélkül, hogy bármelyik hídon egynél többször kelljen végigmennünk?

Két évszázaddal ezelőtt, amikor Euler professzor a hidak bejárásának módján törte a fejét, Königsbergnek hét hídjja volt. Jelenleg egyetlenegy hídjja sincs. Ugyanígy a mi kis köztársaságunknak sincs egyetlenegy hídjja sem, viszont a hömpölyzugi lakosság jól megvan hidak nélkül is. Hasonló állítás, mármint hogy *megvan*, a königsbergi lakosságról nem állja meg a helyét.

Ez a nagy különbség. Amióta *ott* nincsenek meg a hidak, azóta nincs meg Königsberg. Ezzel szemben amióta *itt* nincsenek meg a hidak, azóta megvan a mi kis köztársaságunk.

Gajdos most ugyanolyan pontosan és világosan látja lelki szemeivel Hömpölyzug jövőjét, mint az előző percekben a régi Königsberget. Az autonómiával összekapcsolt és tervszerűen adagolt szabadságot – egy szóval, a jövőt – a spanyol lovasok testesítik meg. Lelki szemei, mint héliummal töltött léggömbök, felszállnak a sztratoszféráig, ahonnan Gajdos tisztán látja a kommunista Kárpát-medencét, és a benne virágzó több ezer, talán tízezer önálló kis köztársaságot.

Látja, hogy mind a tízezer kelet-európai kisállam spanyol lovasokkal van körülvéve, sündisznóállásban, körkörös védekezésre készen. Hiszen a függetlenségnek az a lényege, hogy fenntartjuk és fokozzuk az éberséget, amellyel a kivívott autonómiát megvédelmezzük a káros külső befolyástól.

Még az is rémlett Gajdosnak, aki a bűvös tölcser jóvoltából járatos lett a történelemben, hogy a spanyol lovasok védték meg a Kolumbusz által felfedezett indiánok szabadságát és függetlenségét is, de ebben azért nem volt egészen biztos.

Mielőtt Gajdost átkísérem a königsbergi Zöld hídon, amely a Hóstát nevű külváros északi részét köti össze a Kneiphof-sziget déli részével, és amellyel párhuzamosan fut a Kötter híd, felhívom a figyelmét rá, hogy Hömpölyzugban rövidesen bekövetkezik a hatalomváltás, és hogy számítunk az együttműködésére.

Megmutatom Gajdosnak azt a kurbliis szerkezetet, amellyel a Zöld hidat szükség esetén fel lehet hajtani, amennyiben a Lastaadje rakpart és a Kutya-töltés felé igyekvő dereglyék nem férnének el alatta.

Ezt követően északi irányban végigmegyünk a Kneiphof-sziget főutcáján, a Hosszú utcán. Mielőtt továbbsietnénk észak felé a Kereskedő hídon, amely a Kneiphof-sziget északi részét köti össze az Óváros déli részével, figyelmeztetem Gajdost, hogy szigorúan tartsa be a konspiráció szabályait, mert a dekonspirálódást ugyanolyan kíméletlenül büntetjük, mint az ellenséges szervezkedésben való részvételt.

Hangulatjavító mozzanatként jelzem, hogy egészen közel vagyunk az óvárosi halpiac-hoz, de egyenes úton eljuthatnánk a városi kastélyhoz és a csónakázó tóhoz is, ha épp nem a königsbergi hidak bejárását tűztük volna ki aktuális feladatunknak.

Miközben jobbra, vagyis kelet felé kanyarodunk, és elhaladunk a halpiac mellett, megnyugtatom Gajdost, hogy itt, ahol most vagyunk, a kétszáz évvel ezelőtti Königsbergben, igen csekély a dekonspirálódás veszélye. A helybeliek közül senki sem fogja észrevenni, hogy mi ketten az 1945 kora tavaszán esedékes hömpölyzugi rendcsinálás előkészületein dolgozunk.

Az érdekesség kedvéért megmutatom Gajdosnak az óvárosi borostyáncsiszoló műhelyeket, ahol a Livóniából érkező borostyánt dolgozzák fel, de a Frisches Haff környékén is vannak meglehetősen gazdag lelőhelyek. Tudomására hozom, hogy ezen a helyen fogják felépíteni körülbelül száz év múlva a tőzsdepalotát, amelynek középső csarnoka emlékezetes táncmultságok színhelye is lesz 1944 augusztus végéig, amikor áldozatul fog esni egy különösen súlyos légi csapásnak. No de ki láthat a jövőbe itt, a kétszáz évvel ezelőtti Königsbergben?

Természetesen addig sem vesztegetjük az időt, amíg ismét jobbra kanyarodunk, és végigmegyünk a Kovács hídon, amely a Kereskedő híddal párhuzamosan, ugyancsak az Óváros déli részét köti össze a Kneiphof-sziget északi részével. Itt az alkalom, hogy megkérdezzem Gajdosztól: vajon megbízhatunk-e Tiszajcsik polgárőrből, aki a háború előtt a döglött lovak csontjait fuvarozta a lepraftüzesi enyvkifőző katlanokhoz?

Feleli Gajdos: hogyne, persze, feltétlenül megbízhatunk Tiszajcsik elvtársban, ő egy üveg pálinkáért akár az édesanyját is eladná.

A rend kedvéért megjegyzem, hogy a Kovács híd (legalábbis jelen pillanatban, kétszáz évvel ezelőtt) egy keskeny, egyszerű fahíd. Noha egy Kovács nevű híd akár kovácsoltvasból is lehetne.

Az jó, ha Tiszajcsik elvtárs megbízható, mert szükségünk lesz ilyen emberekre. El tudja-e képzelni Gajdos, hogy Hömpölyzugban Tiszajcsik legyen a városi rendőrkapitány? Ez a kérdés természetesen azt jelenti, hogy ő, Gajdos lenne a tanácselnök.

Azt ugyanis már most elmondhatom, hogy a települések élén nem lesz többé polgármester, hanem tanácselnök lesz helyette. No de ki láthat a jövőbe itt, a kétszáz évvel ezelőtti Königsbergben?

Déli irányban ismét átvágunk a Kneiphof-szigeten, ezúttal a Hosszú utcával párhuzamos Schnürling utcán. Közben fontolgatjuk annak lehetőségét, hogy balra fordulunk, és a Mész hídon átmegyünk a Lomse-szigetre, ahol jelenleg, a 18. század közepén a városi méhészet mellett virágos- és veteményeskertek találhatók. Ezt a lehetőséget azonban elvetem, és egyenesen haladva tovább, átmegyünk a Zöld híddal párhuzamos Kötter hídon a Kneiphof-sziget déli szegélyéről a Hóstát északi peremére.

Tudomására hozom Gajdosnak, hogy mi, kommunisták a felszabadított Magyarországon egyrészt nem akarjuk átvenni a hatalmat, legalábbis nem azonnal, másrészt át akarjuk venni a hatalmat, még hozzá most rögtön. Ezt hívjuk mi dialektikának, édes jó elvtársam. Ugye tudod már: a mennyiség átcsap minőségbe! És mi következik ebből? Hát az, pajtikám, hogy ami nem fontos, abba beengedjük a demokratikus pártokat. Kisgazda kutyaütőket, szocdem fafejeket, parasztpárti hasznos idiótákat. Viszont ami fontos, az a miénk, abban kizárólag mi vagyunk benne, mi, kommunisták.

No és mi az, ami nem fontos? Hát a közigazgatás! Ezzel szemben mi az, ami fontos? Hát a rendőrség!

Elmagyarázom Gajdosnak, hogy jelenleg, a 18. század közepén a Kötter hidat nem lehet kétfelől felhajtani úgy, mint a Zöld hidat, viszont van a hídfők alatt egy-egy srófra járó szerkezet, amellyel a hidat, ha úgy hozza a szükség, állítólag tizenkét lábnyira meg lehet emelni. A srófokat vastag tölgyfacölöpökből faragták, és lovakkal vagy ökrökkel forgatják őket.

Igen ám, de rendőrségből sem egy van ám. Sokfélék a mi rendőrségeink! Hiszen az embernek sem egy ökle van, amikor odasújt, ahova köll, hanem legalább kettő. Azért kettőnél több, mert ugye gazdasági rendőrség, bűnügyi rendőrség, politikai rendőrség.

Úgyhogy megyünk is tovább az Új-Pregel partján kelet felé, a Hóstát nevű külvárosból a Löbenicht nevű külvárosba.

Miközben áthaladunk a Fa hídon, amely Löbenicht külváros északi részét köti össze a Kneiphoftól keletre fekvő Lomse-sziget déli részével, ahol az Örök Békéhez címzett fogadó nagytermében kanalazzák a Hárspiak rakodómunkásai a káposztás pacallevest, felszólítom Gajdoszt, hogy készítsen egy tervezetet vagy vázlatot az alakulóban levő új politikai rendőrség szervezeti felépítéséről és működéséről. Itt helyben papírra vetheti, az Örök Béke egyik asztalánál. Persze, ne Königsbergből keltezza a dokumentumot, mert abból félreértések adódhatnak, hanem legyen a hely neve, mondjuk... Királyhegyes. Tudjátok, elvtársaim, az ott van Makó és Tótkomlós között. Jó kis hely, szép kis hely.

Szükségünk van az egészséges szemléletű népi káderek elgondolásaira, hogy a demokratikus rendőrsége is betörhessen az újító szellem.

Elvégre Gajdos elvtárs juhász volt a felszabadulás előtt, és aki ért a birkák terelgetéséhez, annak a birka jellegű emberek szemmel tartásához is megvannak az eszközei.

Azt is elárulom Gajdosnak, hogy a Fa híd a pilléreiről kapta a nevét. Ezek is tölgyfából vannak, de sokkal vastagabbak a Kötter híd srófjainál. Állítólag gyökerestül ásták be őket az Új-Pregel medrébe, és a hideg víztől, ahelyett, hogy korhadásnak indultak volna, majdnem olyan kemények lettek, mint a kő. Ugyanakkor tájékoztatom róla, hogy új feladatkörében Dömper elvtárs beosztottja lesz.

Dömper elvtárs magyarul beszélő szovjet partizánként ejtőernyővel ereszkedett közeink Debrecenbe, az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe. Igazi hős! Azonkívül ért a szervezéshez is, úgyhogy Rákosi elvtárs, amikor január végén megérkezett Moszkvából Debrecenbe, és magyar földre lépve első ízben szétnyitotta a száját, két nevet mondott: Dömper elvtárs és Dózer elvtárs.

Ők szervezik meg az új politikai rendőrséget, Dömper és Dózer. Úgyhogy égető szükségünk van új, megbízható, kommunista rendőrtisztekre. Mert a horthysta detektíveket nem vesszük át a mi állományunkba, a csendőrnnyomozókat meg végképp nem. Akkor sem, ha szükségünk volna a szaktudásukra. Másképpen fogalmazva: ha őket magukat nem vesszük is át, a vállalási módszereiket mindenképpen átvesszük.

Mert ugye valakitől valamiféle módszert mindenképpen át kell vennünk. Módszer nélkül nem megy. Példaképeink, a szovjet elvtársak igen gazdag szakmódszertani eszköztárral rendelkeznek a belső ellenség elkülönítésére és felszámolására, de a magyar lakosság mentalitását – édes hazánkat – mégiscsak Hain pribék és Wayand pribék ismeri igazán jól. Meg is kérjük majd őket, hogy kivégzésük előtt adják át szakmódszertani ismereteiket egy seprű- vagy partvisnyélnak, és aztán ez a bűvös nyél mindig jelen lesz az általunk vezetett kihallgatásokon.

Ezek után a Lomse-szigeten két lehetőségünk van.

Vagy a fentiekben említett öt híd, a Zöld, a Kereskedő, a Kovács, a Kötter és a Fa után hatodikként a Magas hídon megyünk végig, amely a Lomse-sziget északi partját köti össze Haberberg külváros déli partjával. Ez esetben viszont másodszor is át kellene mennünk vagy a Zöld hídon vagy a Kötter hídon, hogy megközelíthessük a már említett Méz hidat, amely a Lomse-sziget nyugati csücskét köti össze a Kneiphof-sziget keleti csücskével.

Vagy pedig a Méz hídon megyünk át a Lomsérről a Kneiphofra, ez esetben viszont szintén a Zöldön vagy a Kötteren kell másodszor is átmennünk, hogy a Magashoz juthassunk. Esetleg átmehetünk még egyszer vagy a Kovácson vagy a Kereskedőn, hogy szintén másodszor is átmehessünk a Fán, és így dél felől közelítsük meg a Magast. Ami, ha lehet, még az előzőnél is rosszabb megoldás.

Ha az emberek lecsapolják a mocsarat, ahogyan nálunk, Hömpölyzugban történt hatvan évvel ezelőtt, úgy arról a helyről eltűnnek a teknősbékák. Hová mennek? Nem tudjuk. Mi lesz velük? Nem tudjuk.

Ha az emberek felosztják a nagybirtokot, és széthordják a kastélyt, úgy arról a helyről eltűnnek a grófok. Hová mennek? Azt majd kinyomozza a demokratikus rendőrség. Mi lesz velük? Arról majd gondoskodik a demokratikus rendőrség.

Ahhoz pedig rendőrség sem kell, hogy belássuk: eddig voltak a grófok, mostantól vannak a gráfok. Eltűnik a gróf, és a helyén ott lesz a gráf, ahogyan eltűnik a polgármester, és a helyén ott lesz a tanácselnök.

Egy grófnak volt családfája és címere, kilenc ágú koronával. Egy gráfnak vannak csücspontjai és élei. Minden élnek két végpontja van, vagyis párba rendezett pontok jelentik az éleket. Éppen ezért egy kilenc (vagy hét, vagy tizenegy) ágú korona is felfogható gráfként, ahogyan a családfa is azokat a kapcsolódásokat modellezi, amelyek egy alaphalmaz elemei (ősök és utódok) között állnak fenn, vagyis gráfnak tekinthető.

Körmérvölözések lebonyolítása, csillagtúrák szervezése, molekulák szerkezetének ábrázolása, települések közti kapcsolatok (utak, vasútvonalak, villany- és telefonvezetékek) elrendezése szintén gráfként képzelhető el. Nincs ebben semmi arisztokratikus elzárkózás!

A hétköznapi életben sem kívánatos az elzárkózás, a titkolódzás. Ha viszont a demokratikus rendőrség ellenőrzés alatt akarja tartani az állampolgárok között létesülő magánjellegű kapcsolatokat, ezek hálózatát is gráfként írhatja le.

Két gráf akkor izomorf, ha létezik csúcsaik és éleik halmazainak összessége között olyan összekapcsolódás, amely csúcshoz csúcst, élhez élt rendel, és megőrzi az él-csúcs illeszkedéseket. A magánjellegű kapcsolatokat modellező gráffal izomorf a megfigyelők és megfigyelt kapcsolatait modellező gráf, amennyiben a megfigyelőket is megfigyelik más személyek, akik szintén megfigyelés alatt állnak.

Gráfról akkor beszélünk, ha adott egy közös elemeket nem tartalmazó P és E halmaz, valamint egy G leképezés, amely E minden eleméhez egy P-beli elem párt rendel hozzá. Így P halmaz elemei a gráf csúcspontjai, E halmaz elemei a gráf élei.

A königsbergi hidak problémája esetében P a városrészek, E a hidak halmaza, és G minden hídhöz azt a két városrészt rendeli, amelyeket a híd összeköt. A városnéző séta a gráf éleinek egy olyan sorozata, ahol az egymást követő éleknek van egy közös végpontjuk. Vonalnak nevezzük az olyan sétát, amelynek során a bejárásra kerülő éleket csak egyszer érintjük.

A Gajdossal tett kétszáz évvel ezelőtti séta során azzal a kérdéssel szembesültünk, hogy: a königsbergi hidak és városnegyedek alkotta gráfban van-e olyan vonal, amely tartalmazza a gráf minden élet?

A „séta” szó helyett használhatjuk a szakszerűbb „élsorozat” megnevezést is, de ez nem kötelező.

Az elmúlt hetek, hónapok demokratikus átalakulása folyamán ismert személyek távoztak vagy haláloztak el, és ismeretlen személyek léptek elő ismeretlen helyekről. Ezek a személyek, még ha a demokrácia híveinek mondják is magukat, jelenleg nem állnak ellenőrzés alatt. Ezért nem tudhatjuk, hogy valóban azt gondolják-e, amit mondanak, és ha pillanatnyilag azt gondolják is, nem fog-e megváltozni a gondolkodásuk.

Itt van például vármegyénk új alispánja, a független kisgazdapárti Hrabovszky, aki nem győzi hangoztatni, hogy akár az életét is feláldozza a demokráciáért. Igen ám, de amit ő demokráciának hisz, az nem demokrácia, hanem burzsoá takony és urambátyámos álhumanista okádék. Továbbá van egy arany cigarettatárcája, amelynek fedelébe első világháborús bajtársainak – vagy másmilyen bajtársaknak – a neve van belevésve. Úgyhogy politikailag hasznos volna egy kicsit olvasgatni a gondolataiban, az övéiben is, meg másokéiban is.

Az itteni szovjet városparancsnok elvtárstól úgy értesültünk, hogy Mészlócstytel professzor konstruált egy gondolatleolvasó készüléket, amely felismerhetővé teszi a homlok- és halántékon kirajzolódó vagy kicsapódó titkos gondolatokat. E készülék sorozatgyártása remélhetőleg minél hamarabb megvalósul. Nyedumajubirszkben már építenek is egy gondolatolvasógép-gyárat. De, még ha rendelkezésünkre áll is egy-egy ilyen készülék, ezek akkor sem pótolhatják az állampolgárok folyamatos és módszeres ellenőrzését, amely a további demokratikus átalakulás legfontosabb feltétele.

A folyamatos ellenőrzéshez adatgyűjtőkre van szükség.

Az adatgyűjtő nem detektív, nem is nyomozó, hanem közönséges állampolgár. Semmiben sem különbözik más állampolgároktól, csak abban, hogy adatokat gyűjt róluk. Ezt a legszigorúbb titoktartás mellett teszi: sem a megfigyelt személy nem tudhatja, ki az, aki adatokat gyűjt róla, sem más adatgyűjtő nem tudhat a tevékenységéről, ahogyan ő sem tudhat más adatgyűjtőről. Adatgyűjtők közötti véleményegyeztetés, tapasztalatcsere tilos, illetve nem is lehetséges, minthogy egymás kiletét nem ismerhetik.

Támpontot az adatgyűjtő csak az irányítótól kaphat. Az irányító a rendőrség állományába tartozik. Pártállása kommunista, de ez a tény nem nyilvános, nem is köztudott.

Az adatgyűjtő közvetve tartja fenn a kapcsolatot a rendőrséggel. Nem jár be az épületbe, nem visel egyenruhát, karszalagot vagy más megkülönböztető jelzést. Magánlakásokon, esetről esetre megbeszélte helyeken találkozik az irányítóval. Az ilyenkor folytatott beszélgetésekről jegyzőkönyv készül, amelyet az irányító egy elkülönített, csak általa hozzáférhető helyen tárol. Az adatgyűjtő a beszélgetések tárgyát, sőt pusztán tényét is, a saját jól felfogott érdekében, titokként kezeli.

Az irányító utasítására az adatgyűjtő írásbeli jelentéseket is készít. Írógéppel készíti őket, nehogy a kézírás alapján azonosítható legyen. Személynév helyett az irányítótól kapott hat- vagy hétjegyű számot gépeli a jelentés alá.

Az adatgyűjtő más adatgyűjtők jegyzőkönyvezett vagy saját kezűleg gépelt jelentéseibe nem kaphat betekintést.

A megfelelő számú írógép beszerzése, a hazai írógépgyártás e célt szolgáló esetleges beindítása megoldásra váró külön probléma. Ugyancsak megoldásra váró probléma a kellő hatékonyságú gépíró-tanfolyamok megszervezése az adatgyűjtők eleinte százezres, később milliós nagyságrendű tömege számára.

A megfigyelés alatt álló személyek – az adatgyűjtőktől való megkülönböztetés végett – betűkombinációval vannak nyilvántartva. Ez is, mint az adatgyűjtők azonosító száma, hét elemből áll. Az irányító ügyeljen rá, hogy a betűkombináció lehetőleg ne képezzen értelmes szót, és végképp ne legyen trágár vagy humoros értelme.

Ha egy állampolgár számmal és betűvel egyaránt szerepel a nyilvántartásban, az egyik adatsor alapján kiszűrhetők a másik adatsor valótlan állításai, szubjektív torzításai, belső ellentmondásai. A számok és a betűsorok iktatója az irányítónál van, ugyancsak szigorúan elkülönítve.

Minden megfigyelésre kerülő személyhez tartozik egy mappa a megfelelő hat- vagy hétjegyű számmal. Ide bekerül minden olyan jelentés, amely róla szól, vagy közvetve kapcsolódik hozzá. Ezek alapján az irányító megszerkeszti a megfigyelés alatt álló személy élet- és jellemrajzát. A hézagokat, hiányzó részleteket újabb adatbeszerzéssel pótolja, az ellentmondásokat feloldja vagy kiküszöböli. Az így készült élet- és jellemrajznak egyfelől hiánytalanok kell lennie, másfelől, minthogy a megfigyelt személy élete még tart, nem keltheti a lezártág benyomását.

Az adatgyűjtő állampolgárok kinevelését már az elemi iskola alsó osztályaiban el kell kezdeni, az írás-olvasás elsajátításával párhuzamosan. A nevelői területre tartozó felnőtt adatgyűjtő, miközben adatokat szolgáltat kollégáiról és a tanulók szüleiről, egyenként foglalkozik az adatszolgáltatásra alkalmas gyerekekkel. Alsó korhatár 8 év; ennél fiatalabb egyének adatszolgáltatásaiból nehéz kiszűrni a gyermekkori szimbólumképzésből adódó konfabulációt.

A kiskorú adatgyűjtők a kiképzés első szakaszában szüleikről és azok ismerőseiről szolgáltatnak adatokat, amelyeket a felnőtt adatgyűjtő, aki sajátságos helyzetében átveszi az irányító szerepét, összegez, formába önt, és ebben a megszerkesztett formában továbbítja a fölötté álló hivatásos irányítóknak. Az irányító ennek alapján kiválogatja a legrátermettebb gyerekcipős adatgyűjtőket, akik most már arra kapnak utasítást a nevelőtől, hogy tanáraikról és osztálytársaikról is gyűjtsenek adatokat, és jegyezzék fel az órákon, kirándulásokon tapasztalható demokráciaellenes megnyilvánulásokat.

Az iskolákban az éleslövészetén kívül a gépírás is a kötelező tananyag részévé kell tenni, hogy a kiskorú adatgyűjtő, mire betölti a 14. évét, és átkerül az irányító közvetlen illetékessége alá, legépelhesse az általa szolgáltatott adatokat.

Tekintve, hogy az adatgyűjtők különleges megbízást teljesítenek, minősítésüket és illetményüket soron kívül kell megállapítani. Külön élelmiszerjegyek és ruházati blanketák illetik meg őket. Arra azonban ügyelni kell, hogy jóltápláltságuk és jólöltözöttségük ne keltse fel az esetleg éhező és rongyos megfigyelt személy gyanakvását.

A megfigyelt személyek elsősorban a következő csoportokból, rétegekből kerülnek ki.

Bírók. Ügyvédek. Orvosok. Tanárok. Papok. Könyvtárosok. Újságírók. Pártpolitikusok (nem kommunisták). Párttagjelöltek (kommunisták). Színészek. Írók. Költők. Festők és más képzőművészek. Építészek. Gépészmérnökök. Ezek szűkebb családja (feleség, gyerekek). Tágabb család (testvérek, sógorok). Kisiparosok. Nagyiparosok. Kiskereskedők.

Nagykereskedők. Bankárok. Köztisztviselők. Magántisztviselők. Mozigépészek. Vetítésre kerülő filmek fontosabb szereplői. Regényhősök. Régi görög istenek. A háztetőkön a cserpek. Az égen a csillagok.

Kelt Királyhegyesen, 200 évvel ezelőtt.

Kapja: Rákosi elvtárs, Dömper elvtárs, Dózer elvtárs, Mrázik elvtárs, Csört (Csörsz) elvtárs.

Az elmúlt hetek, hónapok demokratikus átalakulása folyamán felvetődött a kommunista párt jelenlétének fokozódása a demokratikus rendőrségen belül. Erre az elvtársak általában két lehetőséget látnak. Mind a kettő helytelen.

Az egyik lehetőség (ezt főleg a régi elvtársak szorgalmazzák, 1919-es direktóriumú tagok, vöröskatonák stb.): a kommunista rendőrök egyénenként tartják a kapcsolatot a pártszervezettel, és amit a párttaggyűlésen vagy az aktívaértekezleten hallanak, azt a rendőrségen megpróbálják átültetni a valóságba.

Ez több okból is helytelen.

Nem helyes, ha az egyén szabadon értelmezheti az elvtársias megbeszéléseken elhangzottakat. Ugyanis ebben az esetben Pali elvtárs így ért valamit, Pista elvtárs meg amúgy, és nem tudják eldönteni, kinek van igaza. Andris elvtárs a saját fejével gondolkodik, Ábris elvtárs meg a bakancsa orrával, mert neki az a legintelligensebb testrésze. Nem kell gondolkodni! Illetve kell, de nem egyénileg, és nem alulról jövő kezdeményezés formájában.

Nem helyes, ha az elvtársak javaslatokkal találkoznak. Nem javaslatot kell kapni, hanem utasítást, és azt nem megvitatni kell, hanem végrehajtani.

Az sem helyes, ha az elvtárs rendőr mindenki szeme láttára, egyenruhában bejárkal a kommunista párt házába, mert akkor a kevésbé osztályöntudatos állampolgárok azt fogják mondani: „Nahát, ezek megkaparintották a rendőrséget!” Pedig dehogynem. Viszont ha erről a témáról büntetlenül, minden következmény nélkül bárki bárkinek beszélhet, akkor a rendőrség, hiába kommunista meggyőződésű, még nem eléggé hatékony.

És például az sem helyes, hogy Dózer elvtárs Pesten, a kommunista párt Tisza Kálmán téri székházában működteti a Politikai Rendészeti Osztályt. Dömper elvtárs joggal hívta fel rá a figyelmet, hogy Dózer elvtársat sürgősen ki kell költöztetni a párt házból. (Ez nem bírálat, ez leíró jellegű, elvtársias észrevétel!)

A másik lehetőség (ez inkább a korábbi szakszervezeti tagok álláspontja): alakuljanak kommunista pártszervezetek a rendőrségen, és működjenek üzemi szervezetekként.

Ez még az előző felvetésnél is helytelenebb.

Először is: a rendőrség nem üzem!!! A rendőrség ténykedését, ügyvitelét és gazdálkodását nem ellenőrizheti semmilyen nyilvános szervezet! Sem a rendőrségen belül, sem rajta kívül!

Másodszor: ha kommunista pártszervezet alakul a rendőrségen, akkor a többi párt is megpróbál hasonló rendőrségi szervezeteket kiépíteni. Ez esetben a pártszervezetek felosztják egymás között a hatásköröket, és ez konfliktusokat okoz majd. Ha mi, kommunisták megkapjuk a Nyilvántartási Alosztályt, akkor a kispap pártszervezet ráteszi a kezét az Internálási Alosztályra. Ha nekünk, kommunistáknak jut a Kihágási Alosztály, akkor a parasztpárt szervezete igényt támaszt az Őrszemélyzeti Alosztályra. És így tovább.

Harmadszor: most, amikor egyre szélesebb néptömegek lépnek be pártunk soraiba (ami helyes), a rendőrségi pártszervezetbe is beférkőznének a tapasztalatlan, fegyelmezetlen, ideológiailag képzetlen új párttagok. Ezek a pártszervezetet felhígítanák, felláztatnák, felbomlasztanák (ami nem volna helyes).

Miután beláttuk, hogy a fenti két lehetőség nem helyes, lássuk azt is, mi a helyes lehetőség.

Nos, elvtársaim: illegális – hangsúlyozom: *illegális* – frakciót kell alakítanunk a rendőrségen belül. Egy-egy ilyen frakció minden rendőrkapitányságon kiépül.

Lehet, hogy a „frakció” nem a legszerencsésebb kifejezés, hiszen a Remény-csoportot éppen „frakciózás” miatt göngyöltették fel, mindjárt a főváros pesti részének felszabadulásakor. De most ideiglenesen maradunk ennél a szónál.

Az illegális kommunista frakció a pártvezetőség titkos tagjaiból jön létre, és a legszigorúbb konspiráció szerint működik. Ezáltal összegződni fognak Dózer elvtárs konspirációs tapasztalatai, Dömper elvtárs partizán jellegű tapasztalatai és a Moszkvából hazatért elvtársak központi utasításos tapasztalatai.

A frakció vezetője megjelenik a Pártvezetőség rendszeres időközökben tartandó titkos ülésein. Ezekre az ülésekre konspirált magánlakáson vagy más nem nyilvános helyen kerül sor. Itt a frakció vezetője beszámol a frakció működéséről, eddigi eredményeiről. Ezt követően arról is beszámol, hogy a rendőrséghez kerülő ügyek hány százaléka indul „saját kezdeményezés” (nyomozás) és hány százaléka „társadalmi közreműködés” (feljelentés) következtében. Beszámol a rendőrségen belüli személyi ellentétekről, értékeli az új kommunista párttagok személyiségét és munkáját, majd mérlegeli, hogy a nem kommunista rendőrök közül ki volna megnyerhető.

Ezt követően továbbítja a Párt utasításait a frakció tagjainak, majd meghallgatja a frakciótagok beszámolóit az eddig végrehajtott utasításokról. A frakcióülések szintén titkosak: magánlakáson, kiránduláson, strandöltözőben, fegyverszobában, bűnjelkamrában kerül rájuk sor.

A direktívák csak szóban – ismétlem: *csak szóban* – adhatók ki, írásos nyomuk nem maradhat.

Illegális kommunista rendőrfrakció épül ki minden vármegyei főkapitányságon, továbbá minden városi és járási kapitányságon is.

A szervezőmunka első fázisában az illegális kommunista rendőrfrakció azonos a politikai rendőrséggel. Ezt követi a gazdasági rendőrség megtisztítása. Ezek után a bűnügyi rendőrség magától is tudni fogja, mihez tartsa magát. Az oda belépett elvtársak legalább értenek a bűnhöz, már csak előéletük miatt is.

Kelt Királyhegyesen, 200 évvel ezelőtt.

Kapja: Rákosi elvtárs, Dömper elvtárs, Dózer elvtárs, Mrázik elvtárs, Csört (Csörsz) elvtárs. ■ ■ ■

■ **Márton László** (Budapest, 1959): író, drámaíró, műfordító, esszéista.

